

Vážení zákazníci,

dovolujeme si Vás upozornit, že na tuto ukázkou knihy se vztahují autorská práva, tzv. copyright.

To znamená, že ukáзка má sloužit výhradně pro osobní potřebu potenciálního kupujícího (aby čtenář viděl, jakým způsobem je titul zpracován a mohl se také podle tohoto, jako jednoho z parametrů, rozhodnout, zda titul koupí či ne).

Z toho vyplývá, že není dovoleno tuto ukázkou jakýmkoliv způsobem dále šířit, veřejně či neveřejně např. umístováním na datová média, na jiné internetové stránky (ani prostřednictvím odkazů) apod.

redakce nakladatelství BEN – technická literatura
redakce@ben.cz

TVORBA ZAHRADY S JEDLÝMI VYTRVALÝMI ROSTLINAMI

K PERMAKULTUŘE

Permakultura je koncepce harmonického soužití člověka a přírody. K této koncepci patří etické zásady, plánovací kritéria a doporučení pro praxi.

Etické zásady permakultury zdůrazňují odpovědnost jednotlivce za jeho bližní i přírodu. Jako plánovací koncepce permakultura ukazuje, jak lze tuto etiku uplatnit v různých lidských oblastech života, např. v zemědělství a v zahradách, ale také v architektuře, v mateřských školách a v průmyslových závodech, aby se vytvořily zdravé a energeticky účinné životní prostory a pracoviště.

V této knize najdete užitečné rady pro praktické uplatnění užitkových vytrvalých rostlin v zahradě.

Pojem permakultura je odvozen z anglických slov *permanent agriculture* a znamená trvalé zemědělství. Jako metoda využívání půdy se zabývá trvalou pokrývkou půdy, víceletými kulturami a užitkovými dřevinami, aby se vytvořily trvalé ekosystémy.

Jako trvalý kulturní model permakultura daleko přesáhla rámec zemědělství. Trvalá kultura zahrnuje vedle ekologických i smyslové, mezilidské a ekonomické aspekty. A tak jsou v zahradě koncipované podle principů permakultury zohledněna nejen estetická a kulinářská hlediska, nýbrž i vztah k sousedům, ochrana proti větru, vizuální clona, koloběhy vody, techniky pěstování, nároky na pracovní dobu atd.

Ve Střední Evropě je permakultura ještě v plenkách. Jednotlivé prvky permakultury se v posledních letech rozšířily v zemědělství a v tvorbě zahrad, jak je tomu např.

u bylinkové spirály. Podle kritérií permakultury vzniklo rovněž několik projektů a zařízení, schází však ještě dlouhodobé zkušenosti. A konečně je nutno prozkoumat, jaké nové možnosti může využití principů permakultury přinést v kulturní oblasti (Kayser 1997: 4).

PRAKTICKÉ PŘÍKLADY PERMAKULTURY

Následující příklady se týkají tvarovacích prvků permakultury. Jsou to jednoduché příklady, jež se dají použít při tvorbě zahrady. Zvířata v nich zahrnuta nejsou; to by sice pomohlo ještě jasněji vysvětlit principy permakultury, avšak chov zvířat se nehodí do tohoto kontextu.

Bylinková spirála

Velmi známým příkladem permakultury je **bylinková spirála** (obr. 1 a obr. 2). Bylinková spirála se postaví jako stupňovitá věž z přírodních kamenů, suti a zeminy ve formě hlemýždí ulity asi 2 m široké a 1 m vysoké. Na jižním úpatí spirály se umístí malá nádrž s vodou, zásobovaná nejlépe přítokem dešťové vody. Forma spirály umožňuje vznik množství mikroklimatů na malém prostoru, a proto na jednom místě mohou růst a být pěstovány všechny běžné bylinky s různými nároky na stanoviště. Nejlepší umístění pro bylinkovou spirálu je v bezprostřední blízkosti kuchyně, neboť bylinky potřebujeme v kuchyni denně (naproti tomu ovocná zahrada, do níž chodíme jen párkrát ročně, může být vzdálena od domu dosti daleko).

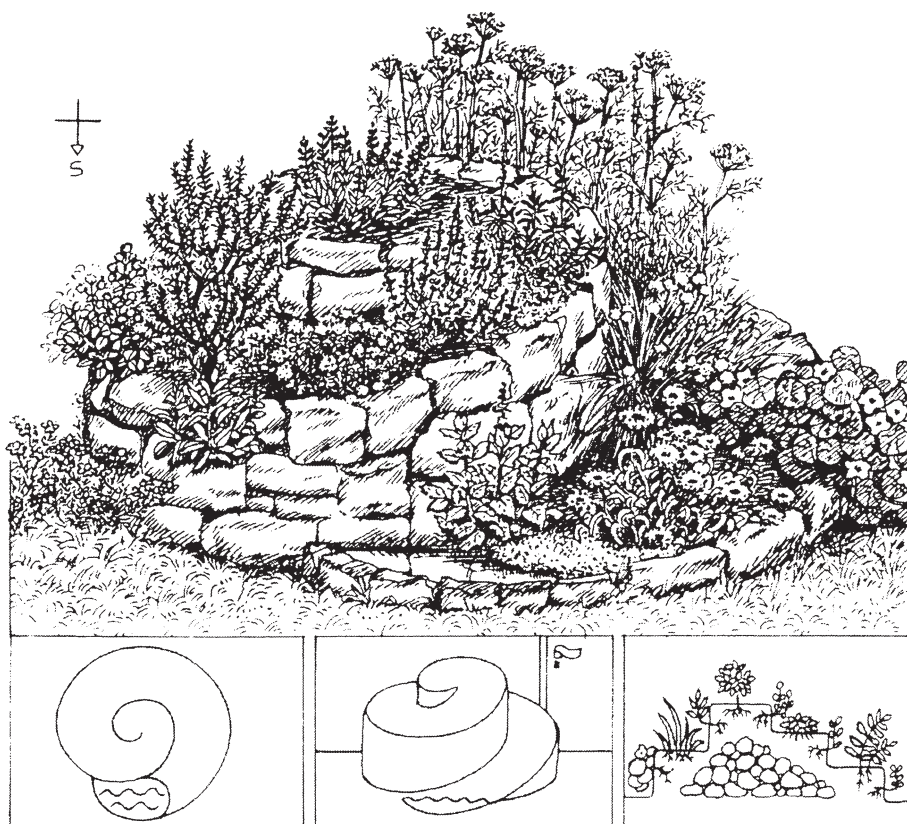
Spád ve stupňovité věži a různé vlastnosti půdní výplně poskytují optimální místo každé rostlině: vytvoří se

- propustné, málo výživné, suché a slunné stanoviště na vrcholu
- polostinné, humózní a suché stanoviště ve střední části a
- humózní, slunné a vlhké stanoviště na úpatí spirály.

Kameny tvarující spirálu a voda v jezírku slouží jako zásobárny slunečního tepla, jezírko navíc ještě jako odrazecí plocha pro slu-

neční paprsky. Vedle svého estetického působení nabízí bylinková spirála také biotop pro různé živočichy (AHMANN & GREUBE 1991: 4n).

Mimochodem: hlemýždí ulita, jež je vzorem pro bylinkovou spirálu, představuje vrcholně komplexní symbol a používá se již od pradávna. Spirálu nacházíme v četných obměnách živočišné i rostlinné říše, v dvojšroubovici DNA, nositelky dědičných informací, i jako symboliku metafyzických rovin.

Obr. 1 Bylinková spirála (Mollison 1994: 82)

Květinová spirála

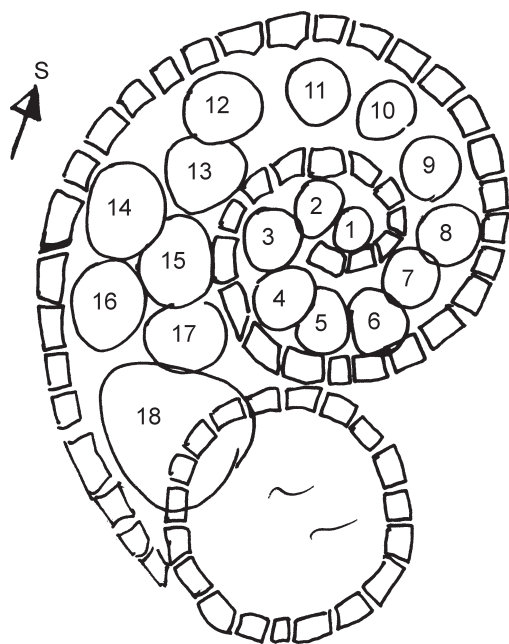
Podle bylinkové spirály můžeme vytvořit i **květinovou spirálu** (obr. 3) s různými jedlými vytrvalými rostlinami. Je ovšem nejlepší, umístíme-li ji také v bezprostřední blízkosti kuchyně, neboť nám poskytuje po celý rok nádherné květy k jídlu i dekoraci jídel.

Tvorba permakulturní zahrady

Permakulturní zahrady mají jedno společné: půdu stále pokrývají rostliny nebo mulč (řezanka ze slámy, listí atd.), podobně jako je tomu v přírodě, kde holou půdu obvykle nenajdeme. Vegetace nebo odumřelé části rostlin představují pro půdu jakousi ochrannou

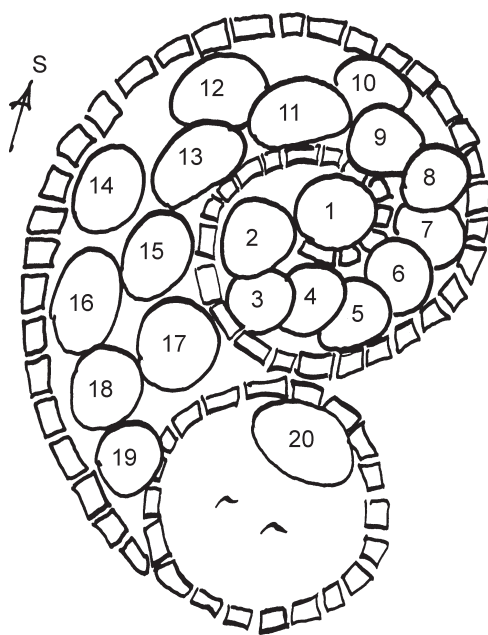
vrstvu či druh pokožky. Přírodní ekosystémy jsou vzorem pro další princip permakultury, který spočívá v co nejúplnějším uzavření koloběhů, to znamená, že se ideálním způsobem v zahradě vypěstují pokud možno všechny potraviny a všechny odpady se v ní zase využijí jako zdroj pro nové pěstování.

V permakulturní zahradě mohou být stejné prvky jako v zahradě tradiční, tedy např. zahradní rybníček, místo k posezení, záhon ve tvaru pahorku, různé vytrvalé rostliny, ovocné keře a stromy (obr. 4). Jinak než je obvyklé – kdy se totiž jednotlivé prvky uspořádají podle ryze estetických hledisek nebo prostě jen do řad – se v permakulturní zahradě snažíme posilovat pozitivní vzájemné působení mezi jednotlivými prvky. Vypadá to

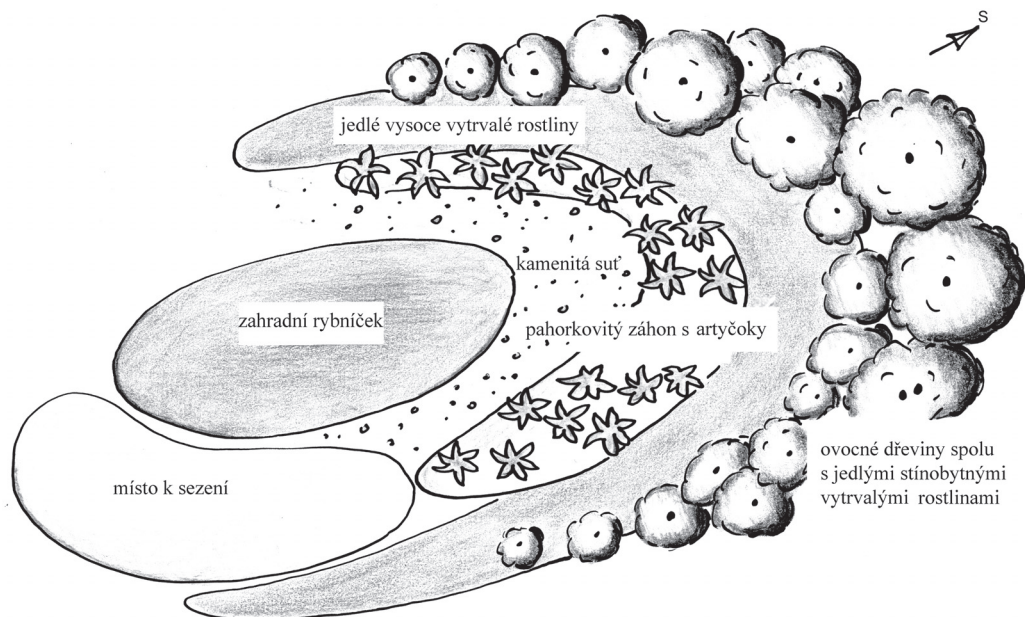
Obr. 2 Bylinková spirála

1 rozmarýn 2 levandule 3 tymián
4 dobromysl (oregano) 5 bazalka
6 šalvěj 7 yzop 8 saturejka 9 heřmánek
10 šrucha 11 bedrník 12 meduňka
13 petržel 14 pažitka 15 kerblík
16 měsíček 17 máta 18 řeřicha

Obr. 3 Květinová spirála

1 juka 2 asfodelka 3 zvonek 4 hvozdík
5 planý tulipán 6 boubelka 7 čínská pažitka
8 divizna 9 čekanka 10 fialka 11 bohyška
12 prvosenka 13 sléz 14 sedmikráska
15 zavinutka 16 měsíček 17 denívka
18 plamenka 19 řeřišnice 20 rozrazil

Obr. 4 Příklad permakulturního plánování: zahrada s jedlými vytrvalými rostlinami vytvořená podle permakulturních kritérií

komplikovaněji, než je tomu ve skutečnosti, a je pravděpodobné, že mnozí milovníci zahrad již tento princip použili, aniž by ho pojmenovali permakulturou.

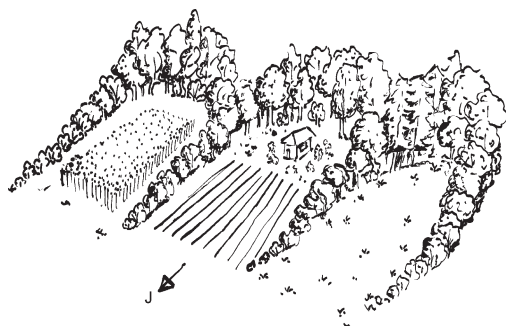
Omezujícím faktorem našich zeměpisných šířek je nedostatek slunečního světla a tepla, zato tu máme často až moc větrno. Proto je prvním krokem směrem k zahradě založené na principech permakultury takové rozmístění stromů a keřů, aby se vytvořil prostor k zachycování slunečních paprsků, jakási „sluneční past“ (obr. 5).

Jde o větší ochranný porost tvořený stromy a keři, který má chránit přilehlou plochu, využívanou většinou jako pole nebo zahrada. Tato plocha bývá umístěna zpravidla na jih od ochranného porostu. Tím se má docílit toho,

- aby byla tato plocha chráněna před větrem, tudíž i před zvýšeným vysycháním,
- aby plocha co nejlépe využívala a ještě navíc odrážela sluneční záření,

- aby se tak na ploše zvýšilo a udrželo teplo a tím vzniklo jakési mikroklima.

Stromový a keřový porost se uspořádá do tvaru půlměsíce. Abychom dosáhli co nejmenšího zastínění, sázíme nejvyšší stromy a keře na severu půlměsíce. Jak ukazuje obr. 5, porost se směrem k západu a k východu postupně snižuje. Vznikající mikroklima uvnitř tohoto půl-

Obr. 5 Jednoduché struktury „sluneční pasti“ pro dům a pole podle Molli-sona